

Drs. A. Walravens

Een van de omvangrijkste taken waarvoor de onderzoekers stonden, wilden zij hun opdracht (nagaan van het gevoerde sociale beleid) ten uitvoer kunnen brengen, bestond uit het verzamelen van informatie. Alle artikelen die over de bedrijfssluitingen verschenen in dag-, week- en maandbladen, werden opgevraagd, maar dat alleen was niet voldoende. Een van de voorwaarden die, wat de VU betreft, aan het onderzoek was verbonden hield in, dat de onderzoekers toegang zouden hebben tot alle stukken. Drs. Walravens: *'Wanneer bedrijf en vakbonden ons vragen een evaluatie te geven van het beleid dat zij in die tijd hebben gevoerd, dan is het absoluut noodzakelijk dat we alle informatie hebben. Het was ondanks de toezeggingen toch nog een hele toer die te krijgen. Je kon merken dat er, toen wij ons materiaal aan het verzamelen waren, hier en daar een stemming bestond in de geest van: moet dat nou allemaal, is dat allemaal belangrijk, hebben jullie al die gegevens per se nodig? Het was duidelijk dat het voor hen een unieke ervaring was, dat onderzoekers geïnteresseerd waren in vijf jaar beleidsstukken van zowel de afdelingen sociale zaken, als van directie-vergaderingen. Men vroeg zich af of dat nodig was als onderzoek wordt gedaan naar gebeurtenissen rond de sluiting van die drie bedrijven. We hebben toen uitgelegd dat het voor het maken van een sociologische analyse noodzakelijk is inzicht te hebben in de historische ontwikkelingen. Sociaal beleid wordt namelijk niet gemaakt op het moment dat een bedrijf gesloten wordt, integendeel: in zo'n soort crisis-situatie doet men precies wat in de jaren daarvoor is ontwikkeld, zeg maar: is geleerd. Wanneer je de bronnen van dit of dat beleid wilt opsporen, dan moet je een aantal jaren terug in de geschiedenis van een bedrijf. Vandaar dat we die beleidsstukken wilden hebben.'*

Steenpuist

'De directie van Thomassen & Drijver-Verblifa NV, de grootste blikindustrie van ons land, zal vanmiddag aankondigen dat de Verblifa-bedrijven in Utrecht, Dordrecht en Krommenie zullen worden gesloten,' zo meldt het Algemeen Nederlands Persbureau de ochtend van de 16de april 1969. Rond 900 man zal worden ontslagen. 'Na de fusie van Thomassen & Drijver met Verblifa, drie jaar geleden zag de toekomst van de voormalige Verblifa-bedrijven er al niet meer rooskleurig uit. De bedrijven die voornamelijk afwijkende modellen blik vervaardigen in kleine series, bleken in mindere mate winstgevend dan de zogenaamde "open toplijn" (Thomassen & Drijver), de fabrieken waarin blik voor de conservenindustrie in grote hoeveelheden wordt vervaardigd,' aldus het persbureau. De dag daarop laat Het Vrije Volk de heer R. Schraal, tien jaar lid van de ondernemingsraad aan het woord: 'In 1967 behaalde de NV twintig miljoen winst. Eind december werd er gezegd: het resultaat in 1968 is hetzelfde als in 1967. Dus weer twintig miljoen winst. Nee, begrijpen kunnen we 't allemaal niet.' Hij schudt het hoofd. 'Maar

mag ik nu naar huis om 't mijn vrouw te vertellen?' Dan stapt hij op zijn fiets. Ook van vakbonds zijde wordt gewezen op het feit dat de bedrijven niet verlieslijdend zouden zijn. De heer H. Boode van de Katholieke Metaalbond St. Eloy is door de argumenten van de directie om de bedrijven te sluiten allermest overtuigd. Het gaat om slechts drie procent van de produktie in een bedrijf dat als totaliteit kerngezond is. Hij spreekt van het amputeren van een arm waarop een steenpuist zit.

In het rapport geven de VU-onderzoekers een verslag van wat er na het bekend maken van de sluitingen gebeurde. Ze doen dat niet alleen geruimte tijd later dan de dagbladen, maar ook met een geheel ander oogmerk. Niet nieuwsvoorziening staat voorop, maar het analyseren van de manier waarop dit sociaal conflict tot een einde werd gebracht. Daarbij stellen de onderzoekers zich vragen als: Hoe was de houding van de werknemers? Lieten ze zich door de directie overtuigen dat sluiting nodig was en streefden ze bijgevolg alleen naar beperking van de schade, door bijvoorbeeld vervangende werkgelegenheid te eisen of een gunstige afvloeiingsregeling? Waren de slachtoffers van de sluiting het oneens met de directie, maar slikten zij hun bezwaren in, om niet de kans te lopen dat gunstige regelingen aan hen voorbij zouden gaan? Of was het misschien zo, dat de werknemers de regelingen pas accepteerden toen hen duidelijk was geworden hoe machteloos ze stonden tegenover de directie? Een gevoel van machteloosheid zou kunnen voortkomen uit het feit dat allerlei instellingen waarop de arbeiders hun hoop hadden gevestigd (vakbonden, politieke partijen, overheid) onvoldoende steun boden. Ook zou gebrek aan solidariteit onder de arbeiders zelf het gevoel van machteloosheid kunnen versterken. Drs. Walravens daarover tot VU-magazine:

'Het gebrek aan solidariteit bij de arbeiders onderling is me sterk opgevallen, maar is niet zo verwonderlijk. De mensen staan in een concurrentiepositie tot elkaar. Wanneer een bedrijf, bijvoorbeeld zeven vestigingen heeft, waarvan er drie dicht moeten, dan is het toch logisch dat er in tenminste twee andere vestigingen wordt gezegd: gelukkig, we hadden gedacht dat wij het waren. In zo'n uitgangspositie kun je niet verwachten dat er in die overgebleven vestigingen hard zal worden geprotesteerd. De mensen daar zijn allang blij dat het hen niet is overkomen. In vragen die we daarover hebben gesteld werden zulke gevoelens ook naar voren gebracht. Er werd dan geantwoord in de trant van: als Krommenie was opengebleven, dan was Leeuwarden misschien dicht gegaan.'

In de beschrijving van de afloop van het conflict wilden de VU-sociologen nagaan welke